

Nr 54.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsreglering för vissa befattningshavare vid hushållningssällskapen jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 21 mars 1947 dagtecknad proposition nr 199, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats meddela *dels* pensionsbestämmelser för vissa befattningshavare hos hushållningssällskapen, att tillämpas från och med den 1 januari 1948, *dels ock* i anslutning därtill erforderliga övergångsbestämmelser.

I samband med förevarande proposition har utskottet till behandling förehåft *dels* en inom första kammaren under nr 267 av friherre *Beck-Friis* väckt motion, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta vidtaga åtgärder i syfte att den icke statsbidragsavlönade personalen hos sällskapen i samband med dessas omorganisation kommer i likvärdig pensionsställning med den statsbidragsavlönade», *dels ock* två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 274 av herr *Mannerskantz* jämte tre av kammarens övriga ledamöter och den andra inom andra kammaren under nr 406 av herr *Hægglom* jämte fem av kammarens övriga ledamöter, i vilka motioner hemställts, »att riksdagen ville besluta hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag om reglering av pensionerna för de befattningshavare hos hushållningssällskapen, som pensionerats under den tid befattningshavarna åtnjutit provisoriska löneförbättringar 1 juli 1945—31 dec. 1947».

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen och motionerna.

I proposition den 21 februari 1947, nr 76, angående omorganisation av hushållningssällskapen m. m. har framlagts förslag till, bland annat, reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för vissa befattningshavare vid nämnda sällskap. Anställnings- och avlöningsförhållandena för de statsbidragsavlönade befattningshavarna föreslås från och med den 1 januari 1948 fastställda i överensstämmelse med den reglering, som från och med den 1 juli 1946 verkstälts för skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare. Hushåll-

ningssällskapens ifrågavarande befattningshavare komma därigenom att bli anställda på viss tid, högst sex år, och i avlöningshänseende underkastade ett särskilt av Kungl. Maj:t utfärdat avlöningsreglemente, vars bestämmelser i huvudsak skola motsvara de föreskrifter, som efter den allmänna lönereglerns genomförande den 1 juli 1947 bliva gällande för befattningar tillhörande löneplan A i civila avlöningsreglementet.

För närvarande kunna hos hushållningssällskapen anställda befattningshavare erhålla delaktighet i statens pensionsanstalt enligt kap. VII i anstaltens reglemente, vilket bär rubriken Särskilda bestämmelser angående befattningshavare hos hushållningssällskap m. fl. Pensionsrätten är obligatorisk för de befattningshavare, för vilka minimiårsavlönning finnes fastställd i författning. Detta gäller för sällskapens sekreterare ävensom med statsbidrag avlönade jordbrukskonsulenter — husdjurskonsulenter inbegripna — och hemkonsulenter. Övriga befattningshavare kunna bli delägare i pensionsanstalten, därest deras befattningar reglerats av sällskapet och lantbruksstyrelsen godkänt regleringen.

I fråga om de allmänna grunderna för en eventuell pensionsreglering har det — i betraktande av att de befattningshavare, som komma att lyda under det nya avlöningsreglementet för hushållningssällskapen, i anställnings-, löne- och anslagshänseenden nära jämföras med de ordinarie befattningshavarna hos skogsvårdsstyrelserna — synt naturligt, att hushållningssällskapens befattningshavare få sin pensionsfråga ordnad på samma sätt som skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare och alltså inordnas under folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen. Pensionsregleringen förutsättes skola omfatta de befattningshavare, som bliva underkastade det avsedda avlöningsreglementet för hushållningssällskapens personal, och träda i kraft samtidigt med lönereglern, d. v. s. den 1 januari 1948. Särskilda pensionsreglementen skulle ej utfärdas, utan folkskolans pensionsreglementen göras tillämpliga. Beslut härom skulle meddelas i en särskild kungörelse, i vilken ock skulle intagas erforderliga stadganden angående pensionsålder och pensionsunderlag m. m.

För närvarande är p e n s i o n s å l d e r n 65 år för manlig och 60 år för kvinnlig befattningshavare hos hushållningssällskap. Dock må, på framställning av vederbörande hushållningssällskap, vid viss befattnings reglerande bestämmas en pensionsålder av 62 år för manlig innehavare av befattningen. Förutsättning härför är, att tjänstgöringens art prövas vara sådan, att den gör en dylik nedsättning av pensionsåldern synnerligen önskvärd.

Enligt de för civila statstjänstemän gällande huvudbestämmelserna inträder pensionsåldern vid utgången av den månad, under vilken uppnåtts en levnadsålder av 60 år för tjänstemän i lönegraderna A 1—A 12 och 65 år för tjänstemän i högre lönegrader. Lantbruksstyrelsen har i sin år 1945 avgivna utredning angående genomförande av hushållningssällskapens omorganisation föreslagit en pensionsålder av 62 år för bl. a. jordbruksinstruktörer. I principiell överensstämmelse härmed föreslås i propositionen, att för nämnda befattningshavare föreskrives den pensionsålder, 63 år, som enligt all-

männa tjänstepensionsreglementet tillämpas i de fall, där en mellan åldrarna 60 och 65 år liggande pensionsålder anses påkallad.

Pensionsunderlagen för befattningshavarna vid skogsvårdsstyrelserna ha fastställts till de belopp, som skulle gällt, därest nämnda befattningshavare varit tjänstemän å löneplan A och tillhört lönegrad betecknad med samma nummer som deras lönegrad vid skogsvårdsstyrelserna. Lägre tjänstepensionsunderlag för kvinnlig än för manlig befattningshavare inom samma lönegrad förekommer ej. Samma regel har synts böra tillämpas beträffande hushållningssällskapens befattningshavare. Med hänsyn till att från och med den 1 juli 1947 befattningshavare, underkastade civila avlöningsreglementet eller folkskolans avlöningsreglemente, skola åtnjuta nettolön och samma system ansetts böra gälla för de befattningshavare, som bliva underkastade avlöningsreglementet för hushållningssällskapen, ha några särskilda pensionsavdrag icke ansetts böra fastställas.

Enligt reglementet för statens pensionsanstalt erlägger hushållningssällskap till pensionsanstalten viss *h u v u d m a n s a v g i f t* för befattningshavares tjänstepension. Folkskolans tjänstepensionsreglemente innehåller icke några bestämmelser om dylik avgift, och vid inordnandet av skogsvårdsstyrelsernas ordinarie befattningshavare under reglementet slopades den för dessa befattningshavare dittills enligt reglementet för statens pensionsanstalt utgående huvudmansavgiften. Såsom motiv för slopandet av avgiften anfördes, att statsbidrag skulle börja utgå till skogsvårdsstyrelserna med belopp motsvarande befattningshavarnas hela avlöning. Då samma förhållande är avsett att bliva rådande i fråga om statsbidraget till lönerna för befattningshavare, som bliva underkastade det nya avlöningsreglementet för hushållningssällskapen, har ej heller för dessa befattningshavare huvudmansavgift ansetts böra uttagas.

Vissa specialfrågor. Några befattningshavare, för vilka statens pensionsanstalt med stöd av § 6 reglementet för anstalten medgivit rätt till tjänstårsberäkning, hava befriats från att erlägga å dem belöpande andel i engångsavgiften för den tillgodoräknade tiden. Deras pensionsrätt är till följd härav enligt § 9 mom. 2 reducerad. Beträffande här avsedd tid synes böra avdragas $\frac{1}{3}$ av tiden vid tjänstårsberäkning för pension enligt folkskolans tjänstepensionsreglemente, om befrielsen gällt engångsavgift för tjänstepension, samt hela tiden vid tjänstårsberäkning för pension enligt folkskolans familjepensionsreglemente, om befrielsen gällt engångsavgift för familjepension.

I fråga om befattningshavare, för vilken tjänstårsberäkning mot engångsavgift medgivits men som icke erhållit befrielse från att erlägga sin andel i engångsavgiften, äger huvudmannen att genom löneavdrag uttaga ersättning för den av huvudmannen i sådant fall förskotterade avgiftsandelen. De nya pensionsbestämmelserna avses icke skola medföra någon ändring härutinnan.

I fråga om rätten att bibehålla vissa familjepensionsförmåner har pensionsanstalten anfört följande.

Enligt bestämmelserna i reglementet för statens pensionsanstalt är änka berättigad till familjepension även om äktenskapet ingåtts inom 5 år efter det befattningshavaren fyllt 60 år och är barn berättigat till familjepension till 21 års ålder. Dessa förmåner synas i likhet med vad som skett beträffande folkskolans lärare böra bibehållas i fråga om befattningshavare, som omedelbart före de nya bestämmelsernas ikraftträdande innehar med pensionsrätt i statens pensionsanstalt förenad befattning.

Vidare har statens pensionsanstalt uttalat, att befattningshavare, som icke blir underkastad de nya avlöningsbestämmelserna, bör bibehållas vid pensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt. Huvudmansavgift för sådan befattningshavare bör emellertid enligt pensionsanstaltens mening ej utgå för tid efter den nu förevarande pensionsregleringens ikraftträdande.

Beträffande fortsatt pensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt för vissa befattningshavare har *statens pensionsanstalt* anfört i huvudsak följande.

För närvarande kunna hos hushållningssällskapen finnas befattningshavare, vilkas avlöning icke utgår från statsanslag utan från andra av sällskapen disponerade medel. För dessa befattningshavare finnes för närvarande möjlighet till pensionsrätt i statens pensionsanstalt efter vederbörlig av lantbruksstyrelsen godkänd tjänstereglering enligt § 5 pensionsanstaltens reglemente. Även i fortsättningen lära sådana befattningshavare komma att finnas, och pensionsanstalten utgår ifrån att möjlighet till statligt ordnad pensionering alltjämt för dem bör finnas. Med hänsyn bland annat till att löneförmånerna för dem ej komma att vara fastställda i ett av Kungl. Maj:t utfärdat avlöningsreglemente, anser sig pensionsanstalten icke kunna förorda, att jämväl dessa befattningshavare få sina pensionsförhållanden ordnade enligt folkskolans pensionsreglementen. Pensionsanstalten får i stället föreslå, att för ifrågavarande befattningshavare den hittillsvarande möjligheten till pensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt efter särskild tjänstereglering bibehålles. Visserligen kommer med denna anordning att vara förknippad den olägenheten att skilda pensionsreglementen med delvis rätt olikartade pensionsvillkor få tillämpas i fråga om närbesläktade eller kanske helt likartade befattningshavarkategorier, men denna olägenhet synes bliva av allenast temporär art, detta enär pågående revision av reglementet för statens pensionsanstalt torde få antagas bringa detta reglemente att nära överensstämma med folkskolans pensionsreglementen. Erinras må för övrigt, att ett liknande förhållande redan råder vid folkskolorna och vid de statsunderstödda skolorna för bildbara sinnesslöa, där vissa befattningshavare alltjämt äga pensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt.

Därest hos hushållningssällskapen skulle komma att finnas jordbruksinstruktörer, som avlönas av andra medel än statsanslag och som därför skulle kunna ha pensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt, bör enligt statens pensionsanstalts mening för dessa liksom för de statsbidragsavlönade jordbruksinstruktörerna fastställas en pensionsålder av 63 år. Samma pensionsålder har föreslagits för de med jordbruksinstruktörerna närbesläktade husdjurs- och ungdomsinstruktörerna. Slutligen har pensionsanstalten uttalat, att den förutsätter att hushållningssällskapen även i fortsättningen skola erlagga huvudmansavgift för de befattningshavare, som skola

avlönas av sällskapens egna medel och kvarbliva vid pensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt.

Bankoutskottet får erinra, att riksdagen numera på hemställen av särskilda utskottet i dess utlåtande nr 6 bifallit det i propositionen nr 76 framlagda förslaget till lönerreglering för hushållningssällskapens befattningshavare allenast med den avvikelser, att jordbruksinstruktörerna, vilka enligt propositionen skulle erhålla en löneställning motsvarande lönegraden A 10 i civila avlöningsreglementet, tillagts en löneställning motsvarande lönegraden A 12 enligt samma reglemente.

Utskottet.

Vid den granskning, utskottet ägnat det nu föreliggande förslaget till pensionsreglering för vissa befattningshavare hos hushållningssällskapen, har utskottet icke funnit anledning till erinran mot detsamma. Utskottet tillstyrker fördensskull bifall till propositionen nr 199. Vid sådant förhållande har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka det i motionen I: 267 framställda yrkandet beträffande pensionsställningen för den icke statsbidragsavlönade personalen hos hushållningssällskapen, i den mån yrkandet avviker från Kungl. Maj:ts förslag.

Det i motionerna I: 274 och II: 406 väckta förslaget om pensionsreglering för vissa f. d. befattningshavare hos hushållningssällskapen torde få anses tillgodosett genom riksdagens beslut i fråga om reglering av vissa äldre pensioner m. m. (jfr prop. nr 283 och 284; bankoutsk. utl. nr 46 och 47). Motionerna torde vid sådant förhållande icke påkalla någon åtgärd från riksdagens sida.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

- 1) att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition;
- 2) att förevarande motioner I: 267 samt I: 274 och II: 406 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 juli 1947.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Andersson i Rossvik, Friggeråker, Leander, Edin, Petersson i Karlskrona, Andersson i Tidaholm och Grym;

från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen, Andersson i Munkaljungby, Mattsson, Fröderberg, Sundberg, Nilsson i Landskrona och Fagerholm.
